

Beleyden en Schapenbanen
tijdens het Ancien Régime

Gilbert Romeyns

°Elst (Oost-Vl.), 18 okt. 1917

† Sint-Martens-Bodegem, 9 jun. 1985

**Grondlegger van de Bodegemse
heemkunde en geschiedenis**

coffey, wrold adyddingd reanfuldy gids Iund gds:
= boordt po gilldy dird durs oppdy d pual partidy
bay gadddy, andd made mit dndy ptday moody
dndy dnd dndy, opall dnd dnd dnd dnd dnd
rond dndy, dnd dnd po dnd dnd dnd dnd dnd
= pnygd dnd gnd dnd dnd dnd, saludy dnd dnd dnd
vnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
mit all dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
vnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
boordt po gilldy dird durs oppdy d pual partidy

Idy dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
sal dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
and dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
vnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Qnd ally tnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy of dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= mit dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
of dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy of dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
= dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

Idy dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd
dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd dnd

[illegible][illegible]

Heemkring BKW – Sint-Martens-Bodegem

Bodegem in vroegere tijden nr. 13 – 2019

Beleyden tijdens de 17^e eeuw, het onderhoud van wegen en waterlopen.

Beleyden vormen een bijzonder vertelwaardig onderwerp uit het dagelijks leven van onze voorouders. De term klinkt ietwat misleidend: *beleyden* betreft een procedure ter controle van het onderhoud van wegen en waterlopen. Men keek in het bijzonder toe op het in stand houden van de afmetingen van deze wegen, evenals het onderhoud van aanpalende constructies van algemeen nut (zoals bruggen en sommige omheiningen) en dat natuurlijk aangroeiende hindernissen (van onkruid en andere spontane begroeiing) tijdig werden weggeruimd. Ter ontrading van inbreuken op de

De heerlijke instructie uit 1609.

De beide dorpsheren, Philips Maes (heer VAN Bodegem, 1606-1620) en Jan de Walsche (heer IN Bodegem, 1594-1621) introduceerden gezamenlijk met de *Instructie* van 27 juni 1609 nieuwe maatregelen aangaande de *beleyden*.¹

De richtlijnen waren in de eerste plaats bestemd voor die uitvoerders van de *beleyden*: de schepenen, griffiers en de kerk- en armenmeesters. Zij worden in de *Instructie* ook op het blijvend belang gewezen van de aloude landcharters van Wouter van Bodegem (1279) en Hendrik

PLACCAET ²⁰ ONS HEEREN DES CONINCX.

Op het stuck van beleiden.

TOT BRVSSSEL,
By Hubrecht Aethoon / gheswozen Boeck-drucker
vanden Houe / woonende inden gulden
Arent by t' Hoff. 1628.

Item dat in deser Vroegh sulley moeten ge.
34 daen Vorden de belenden / soo wel van
straten / bruggen / beghe ende stichelen,
als vande binnen belenden / quade timmer
wijken ende diergelijcke, al volghen de
vorescreuen lantcarters / ende dat ten minste
tweemael tjaers ende vort alsoe dier
mael ende taller stonden / als wy noot is
tijtbreck van abeghen dat sal verghenstich
ende sulley vort alle besloten straten ge.
pint Vorden ende oick dandere alch ge.
stelt op hewer Vbrydde /

Dat die meier sal pertinent boeck houden van

~~Dat~~ den edynard van Beldy
oft den boter te seggen vfi-
tatione vande publerquid staudly
Beldy vaterloop en vragten
binnen de vool. H. plogie, dat
de ofelid attijst syn vobifit vool
vudo beldy te vool by die
vool des vool van voolvool
voolte met vool vool vool-
vool en voolvool voolvool /

Charte figurative vande prochie van Beuighem bestaende in vier Deelen, Eerste Deel, 1732.

Buighem Leste Deel, van Vier

De kerck van St.

Vincke

Beijhem Tweede Deel, van Vier

46

Oetragt ontrochde byt
 get strakt, lude
 vater veldit gedaly
 bindy Boddagdy
 opdey achtidag-
 may opby achtidag-
 = tige, vater veldit
 moftine officio
 vater veldit
 Dr. Antoon Symon
 Goudsallmans Nico-
 = lade vater veldit
 yttadit, lude ged-
 = vich vater veldit
 = gadit, vater veldit
 lude ged-
 = strakte vater veldit
 lude ged-

Staatsdomein

Lude ged-
 = strakte vater veldit
 lude ged-

lode ged-

Heinrich (Luzas) planst die Beschaffung von
Lohnern der in der hiesigen Gemeinde, nicht
dort hat er untergeordnet von der hiesigen
auch zur Nachbarn der dort zu bringen, in
mit seiner Beschaffung durch die Gemeinde
dort der hiesigen Land
sind die hiesigen Land

Maedeman
Lezer Dabbes

Mr. Schatman
Nashville
Tenn

Hubert van der Aart

gom moe fmo

Sanraemthong
Diet got + meech van soan so fagop
quiten moe tunc

Diet id + got meech van soan so fagop
Diet id got + meech van soan so fagop

Gende e inper
Diet id got + meech van soan so fagop

Goos Liffen

Gilleam dander bekere
Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

Diet id got + meech van soan so fagop

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

25 f

1. Inbreuken op onderhoud van wegen.

- Item in de straete naer droogenbroeck drie seer quaeye putten teghen de goeden **Gielis Raes** ende **IJsebrant Plas** (1586).

- Item in de honsemstraete bevonden de strate tusschen de goeden van mijn heere **Maes** ende de **weduwe van Adriaen Hannaert** nyet geeffent. Item int schoergath van tkerckvelt een straetken bevonden in den heym van **Peeter Suys** boomen den wagenwech te naer te staene soe datmen daer doere met geladen wagens qualijck soude connen passereren (1607).

- Item tcoutergat van tsollevelt off
straetken bevonden in den heym van **Aert
van droogenbroeck** eenen seer ombe-
quaemen stichel [= laag muurtje of
scheidingspaal] te staene waer over nyet
mogelijck en is te schrijden dwelmen
nochtans plach te doene gemerct daer
eenen voetwech naer bruessele plach te
lopen (1607).

- Item tegens den rondenbosch des cloosters van grooten Beygaerden in t'affcomen van de groenstraete in de persoonstraete geordonneert aen de **Vrouwe Abdisse** de selve straete behoorelijck te doen effenen opdat de geladen wagens connen sonder perijckel van vallen passereren verclaert beleybaer (1654).

- **Peeter Tambuyser** in de selve straete (d.w.z. van den driessche naer honsem) eenighe cleyne putten oft slaegen aen sijnen hoplochtinck (1638)
- **Adam Ophalffens** voor zijn huys d'meste te diepe inde straete geleyt (1638).

2. Schadegevallen aan bruggen.

- Item te Sibbeke aent borreken bevonden op den sijde vande meersch dyen in hueringe heeft **Steven vanden houte** de brugge nyet gemaect (1607).
- Int selve straetken (d.w.z. aldaermen nade vondelstrate gaet) **mijnen heere Maes** ende **Peeter van droogenbroeck** en hebben geen brugsken geleet over de beke doer tselve straetken loopende noch deselve beke geaccommodeert om daerdoere met eegden ploegen ende peerde te rijden (1607).

- Item de brugge liggende over de molenbeke achter het casteel vanden heere Raedt **Vequemans** bevonden deselve geensints te deugen welcke brugge moet worden gemaect halff bij den voornoemden heere ende halff bij den **muylder** (1689).

- *Item de maelbeke beneden trat [= het waterrad van de molen] soe verre als bevonden nyet gheruympt ende groote struyckelingen daer inne bevonden sulcx dat de beke bijnaer toe was tot laste van den **Heer in Bodeghem** (1609).*

- Item aen den grooten maelvijver des heere **van Bodeghem** bevonden groote vutgevloeyde gaeten daer door de straete cortelicke sal geraecken door te breken is geordonneert de selve te stoppen (1642).
- Item te Voorde bevonden de beke van **Peeter van Droogenbroeck** niet geruympt aen sijne hofstadt (1642).

Nieuwsbrief Bodegemse Kulturele Werkgemeenschap

2015 – nr 2

Bodegem in vroegere tijden (2): Over driftwegen, schaepenwegen en herbaenen.

In een viertal archiefstukken uit het kasteel van Gaasbeek werden we getroffen door de merkwaardige termen als *driftschaepen*, *schaepenwegh* en *herbaen*. Met *drift* wordt gewoonlijk een kudde vee bedoeld, veelal schapen die langs een daarvoor voorziene weg werden voortgedreven. Een driftweg, waarvan schapenweg of schapenbaan synoniem mogen beschouwd worden, slaat op de weg waarlangs men de kudde vee van of naar zomerweiden of een winterkwartier overbracht. De naam leeft door in straatnamen, zoals bijvoorbeeld in de Schapenbaan in het nabije Wambeek en Sint-Martens-Lennik.

Bij de term *herbaen* zou men misschien een verband durven vermoeden met Romeinse heirbanen, maar dit is werkelijk veel te ver gezocht. De term werd al sinds de Late Middeleeuwen alom gebruikt om een openbare weg aan te duiden, die geschikt was voor

TERNAT

Schapenbaan

TERNAT

LENNIK

SCHAPENSTRAAT

BRY-HEYMANS-DRINKS

DILBEEK – SCHEPDAAL

SCHAPENSTRAAT

COSTUYMEN ENDE RECHTEN DER STADT BRUSSEL,

Beneffens het Statuyt van d'OVER-MOMBOIREN;
van SCHEYDINGHE; op de PRESCRIPTIE; van de Gheswo-
ren LOTERS, ende MEERERS; d'Ordonnantie op de PRO-
CEDURE, ende Borghe-meesters ROLLE; Grootte van de We-
gen, ende aller-leye Maten ende Spyckers, naer Stadts Recht.

MIDTS - GADERS

De Costuymen ende Usantien van syne Maj^{teit} Souvereyn LEEN-HOF
in Brabandt, ende van syne Hooft-bancke van UCCLE.

Nu eerst in Druck nyt-gegeven; met nieuwe Marginalia op ieder Arttykel, ende
hunne soo besondere als generale Tafelen ver-ryckt, door J. DE CONDE,
Secretaris der voorsz. Stadt.

TOT BRUSSEL,

By JAN MOMMAERT, in de Druckerye. M. DC. LVII.

Met Toe-stemminghe ende Privilegie der Overigheden.

B R E E D D E V A N D E W E G H E N

IN D'AMPT-MANNYE VAN BRUSSEL:

*Ghelyck de selve ghemeten ende ghewesen zyn van Heere Jan Men-
nen, Henrick van Stalle Ridder, VVauter van Coeckelbergh,
Ian VVtenbове van Uccle, Daniel van Stalle, Dierick van den
Heet-velde, Amelryck Teye, Henrick van der Meeren, ende
Lodewyck van der Goten, als Erf ghenoten, ende Ian van der
Loghen, als Erflaet, op den 4. Iulij des Iaers 1368.*

N den eersten, eenen HEER-WEGH, oft Heer-strate,
moet breedt wesen ————— 40. Voeten.

Eenen gemeynen DRYF-WEGH, daer-men met Koy-
en, met Schapen, ende met alder-hande Beesten dry-
ven magh van 't een Dorpin 't ander, — 24. voeten.

Eenen ZYDE-WEGH binnen 's Dorps, ————— 18. voeten.

Eenen LEYDE-WEGH, om met alder-hande Goeden te varen ende
te vlieten, ————— 16. voeten.

Eenen MOLEN-WEGH, met Kerren, sonder ander Ghetauw, — 12.
voeten.

Een KAUTER-GAT, oft Aerdt-gat, ————— 12. voeten.

Eenen MOLEN-WEGH, met Sacken te peerde, sonder ander Ghe-
tauw, ————— 8. voeten.

Eenen MOLEN-WEGH, met Hooft-sacken, ————— 6. voeten.

Eenen KERCK-WEGH, MERCKT-WEGH, BORRE-WEGH,
ende BRUYDT-WEGH, elck ————— 6. voeten.

Eenen MANS-PADT, daer hy gaet, ————— 4. voeten.

 Bij de onderwerende verlaagd ons
Bemiddelt te zijn, dat de Franke, commande
vandy Dorpe en zellike, door de ghesinghe
en volging overbyde bringens hem
lange hem de stondenbof, alsoo overby
hime gelyg tot begynenbryck, by hem
aldare gelyg overbyde de heugonstrecke
te sene publicke baren, dande valleke
passer de militaire trouwe so groote als
heime, ook met hime bagage, met
vandaagens derys en so lichte en overlyp
als peys, als ook alle de voorlende ruyde
vande stad hallen naar mogelijk, wilvande
en, dat voort dandefleine Franke marquis
de dritste, commandeant hde land
en vande de hemy en, naar Engis, hallen
hrygenfenegeant en so voort, redens en
vrygengelyk, dat wy so lange ont de
memorie te lichte hende, de voerst marquis
voitens, en dritste dandefleine Franke
helly gelyk, renovers hde mede de

Deen voort by de spijsses die door tegesbaten
op de oyalen vleyg sommen van de vanden
binnigende de oostelike woode passende
over groen beegen stromende lange, in die
binnen abdy van vleygen dat nader van de
noten van zellie van vleygen en pluen gals
voorbij de oostpoort van de abdy van
groeten bij de passende oostpoort
griestige gaten vol van, en van dat in
minder de flinkte gant nader in plaats ge
gaten den benijnen lieden gals dan de gals
den oostelike oostpoort van de oostpoort
van den gals vleygen vleyg oostelike
toestel den zal loy niet beegen als ook
nader in gaten, en de oostelike vleygen
vleyg gals gals gals gals vleygen
fegapen vleyg

6. Het vloedt de stroom van de rivier
gasthuis of de rivier van de rivier
de rivier van de rivier van de rivier
de rivier van de rivier van de rivier
van de rivier van de rivier van de rivier
van de rivier van de rivier van de rivier
van de rivier van de rivier van de rivier
van de rivier van de rivier van de rivier

DANK voor jullie aandacht

